

LISTĂ DE VERIFICARE

Protecția copiilor afectați de criza refugiaților împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale:

Principalele obligații ale statelor în temeiul Convenției Lanzarote privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale¹

¹ Convenția [Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale](#) (CETS Nr. 201) deschisă spre semnare la Lanzarote (Spania) la 25 octombrie 2007, este cel mai ambițios și cuprinzător instrument juridic internațional privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale.

Principii și definiții stabilite de Convenția Lanzarote și Comitetul de la Lanzarote²

- „Copil”: orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani (articolul 3 din Convenția Lanzarote);
- Copiii „afecțați de criza refugiaților”³: copiii migranți și solicitanți de azil (conform Convenției din 1951 privind statutul refugiaților). Aceasta acoperă și copiii cărora li s-a acordat statutul de refugiat și acei copii cărora le-a fost respinsă (sau părinților acestora) o cerere de protecție internațională;
- „Copii neînsoțiți”: copiii care au fost separați atât de părinți, cât și de rude și nu sunt îngrijiți de un adult care, prin lege sau tradiție, este responsabil pentru acest lucru (*Ghidul UNHCR privind determinarea formală a interesului superior al copilului*⁴).
- “Verificarea vârstei”: În caz de îndoială cu privire la vârsta unei persoane, Părților li se cere să îi acorde același tip de protecție și asistență ca și cele oferite copiilor în cursul verificării vârstei. Prin urmare, principiul beneficiului îndoielii trebuie să se aplice acestor persoane până când se dovedește că acestea nu sunt copii (*Articolul 11 (2) Convenția Lanzarote*);
- „Abuz sexual asupra copilului”: când o persoană se angajează în activități sexuale cu un copil care nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală sau atunci când o persoană se angajează în activități sexuale cu un copil (indiferent de vârsta copilului) făcând uz de următoarele circumstanțe: constrângere, forță sau amenințări; face abuz de poziția sa recunoscută de încredere, autoritate sau influență asupra copilului sau în cazul în care se abuzează de o situație de vulnerabilitate deosebită a copilului (articolul 18 din Convenția Lanzarote);
- „Exploatarea sexuală a copiilor”: comportamente care constituie infracțiuni penale împotriva copiilor și care constau, printre altele, în exploatarea acestora prin prostituție, producerea și difuzarea de materiale de abuz sexual asupra copiilor, manipularea sau coruperea acestora în scopuri sexuale (*articolele 19-24 din Convenția Lanzarote*);
- „Victimă”: orice copil supus exploatării sexuale sau abuzurilor sexuale;

Convenția Lanzarote, prima obligație a Părților constă în luarea tuturor măsurilor legislative sau de altă natură necesare pentru a preveni exploatarea sexuală și abuzurile sexuale asupra copiilor, pentru a proteja victimele și pentru a urmări penal făptuitorii. În contextul unei crize a refugiaților, acest lucru implică faptul că, pentru a respecta Convenția Lanzarote, legislația națională, măsurile, procedurile și facilitățile trebuie să fie aplicabile copiilor afectați de criza refugiaților, deoarece Convenția Lanzarote protejează TOȚI copiii împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale.

Toate statele membre⁵ ale Consiliului Europei au ratificat Convenția Lanzarote și, prin urmare, s-au angajat să atingă obiectivele acesteia prin punerea în aplicare a prevederilor sale. Este posibil ca practicienii din țările de recepție, de tranzit și de destinație să nu fie familiarizați cu Convenția Lanzarote și cu recomandările de monitorizare ale Comitetului de la Lanzarote. Totuși, ei ar trebui să

² [Comitetul de la Lanzarote](#) este organismul înființat pentru a monitoriza dacă Părțile pun în aplicare, în mod efectiv, Convenția Lanzarote. Acesta este format atât din reprezentanți prezenți, cât și potențiali, ai Părților la Convenție.

³ Termenul „copii afectați de criza refugiaților” nu acoperă acei copii care locuiau deja în țară înainte de criza refugiaților, fie ei cetățeni ai țării sau străini.

⁴ Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR) [Ghidul UNHCR privind determinarea interesului superior al copilului](#) mai 2008

⁵ Pe lângă cele 46 de state membre ale Consiliului Europei, Convenția de la Lanzarote numără printre părțile sale și Federația Rusă și Tunisia.

acționeze în conformitate cu acestea, deoarece țara în care își desfășoară activitatea este Parte la Convenția Lanzarote.

Următoarea listă neexhaustivă de obligații relevante care decurg din Convenția Lanzarote, astfel cum a fost interpretată de Comitetul de la Lanzarote, are ca scop facilitarea acestei sarcini. Aceasta urmează să fie utilizată ca un instrument practic, servind ca un fel de listă de verificare cu exemple concrete de măsuri care pot fi puse în aplicare pentru a **preveni exploatarea sexuală și abuzurile sexuale**, pentru a **identifica și raporta copiii victime**, pentru a oferi **sprijin copiilor victime** ale exploatării sexuale și abuzurilor sexuale și pentru a urmări în justiție făptuitorii.

PREVENIREA ABUZULUI SEXUAL ȘI A EXPLOATĂRII SEXUALE ÎMPOTRIVA COPIILOR ÎN MIȘCARE

Părțile au obligația de a lua toate măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a preveni ca copiii să devină victime ale exploatării sexuale și abuzurilor sexuale, prin, *inter alia*:

1. Asigurarea de **unități/soluții de cazare de calitate** corespunzătoare pentru toți copiii afectați de criza refugiaților, pentru a ajuta la eliminarea riscurilor de abuz sexual, cu atenție la:
 - Iluminare mai bună și spații adaptate copiilor⁶;
 - Separarea copiilor neînsoțiți de adulți;
 - Separarea femeilor singure și a copiilor lor de bărbații cu care nu sunt rude;
 - Facilități separate pentru copiii extrem de vulnerabili și copiii care sunt expuși riscului de a dispărea.⁷
2. Crearea de **mecanisme eficiente de reclamație și servicii de asistență, cum ar fi linii telefonice de asistență**, pentru raportarea oricărui tip de abuz sau pentru a solicita ajutor, cu atenție la:
 - Serviciul existent să fie disponibil într-o limbă pe care copiii și persoanele afectate de criza refugiaților o pot înțelege, alta decât limba(ile) oficială(e) din țara gazdă;
 - Serviciile să fie disponibile atât pentru copii, cât și pentru persoanele care doresc să îi ajute;
 - Serviciul(iile) existent(e) să ofere consiliere apelanților, în mod confidențial sau ținând cont de anonimatul acestora;
 - Serviciul existent să fie cât mai larg disponibil.
3. Stabilirea de protocoale și alte proceduri pentru a **preveni dispariția copiilor refugiați**;
4. Pregătirea de **informații, recomandări și activități de sensibilizare destinate copiilor pentru a ajuta la prevenirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale**;⁸
5. **Formarea profesioniștilor care lucrează în contact cu copiii**: profesioniștilor trebuie să li se furnizeze informații care să explice ce să facă în cazul în care se confruntă cu cazuri de violență sexuală și ce informații și sfaturi să transmită ulterior;

⁶ Consiliul European: Comitetul de Miniștri [Raport tematic privind copiii migranți și refugiați Întocmit de Reprezentantul Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați](#) 10 martie 2017. SG/Inf(2017)13

⁷ Fiecare încăpere trebuie să poată fi încuiată cu cheia și să existe un număr de urgență afișat în mod vizibil.

⁸ Activitățile trebuie să fie adaptate vârstei și maturității copiilor, să fie într-o limbă pe care aceștia o înțeleg și sensibile la gen și cultură. Oferirea de materiale informative tipărite și non-verbale copiilor la sosire este o măsură preventivă utilă.

6. **Verificarea tuturor persoanelor care intră în contact cu copiii afectați de criza refugiaților**⁹ pentru a verifica dacă acestea au fost condamnate pentru acte de exploatare sexuală a copiilor și/sau abuzuri sexuale.

Pentru mai multe informații referitoare la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote au pus în aplicare activități de creștere a gradului de conștientizare adresate copiilor afectați de criza refugiaților, inclusiv exemple de practici promițătoare, a se vedea [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 15 privind informațiile și consilierea copiilor](#) și [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 17 privind schimbul de informații referitor la creșterea gradului de conștientizare](#).

Pentru mai multe informații cu privire la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote au instituit linii de asistență și alte servicii adresate copiilor refugiați, inclusiv exemple de practici promițătoare, consultați [Raportul de conformitate privind Recomandarea 32 privind liniile de asistență pentru copiii victime](#).

Pentru mai multe informații cu privire la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote au pus în aplicare protocoale care abordează problema copiilor dispăruți, inclusiv exemple de practici promițătoare, a se vedea [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 35 privind copiii dispăruți transfrontalier](#).

IDENTIFICAREA ȘI RAPORTAREA COPIILOR VICTIME ALE EXPLOATĂRII SEXUALE ȘI ABUZURILOR SEXUALE

Părțile au obligația de a lua toate măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a identifica și raporta copiii care ar fi putut fi victime ale exploatării sexuale și abuzurilor sexuale prin, *inter alia*:

1. **Adoptarea unei evaluări adecvate vârstei.** În cazul în care există vreo îndoială asupra vârstei unui copil, aceștia trebuie să fie inițial considerați copii și, în consecință, să li se acorde toate măsurile de protecție ce li se cuvin, pe perioada efectuării procedurilor de verificare;
2. **Primele interviuri** cu toți copiii solicitanți de azil trebuie să includă o atenție specială cu privire la întrebarea dacă copilul este o victimă sau o potențială victimă a exploatării sexuale și/sau a abuzurilor sexuale;¹⁰
3. **Informați copiii cu privire la dreptul lor la protecție împotriva abuzurilor sexuale și a exploatării sexuale,** în mod prompt la sosire, într-o manieră adaptată vârstei, maturității și sexului lor;
4. **Pregătiți toți profesioniștii relevanți** (inclusiv interpreți, asistenți sociali, poliție și voluntari) care se ocupă de copiii afectați de criza refugiaților, permițându-le să detecteze, să identifice și să raporteze cazurile în care un copil a fost victima exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale;

⁹ Acestea includ persoanele din prima linie de care sunt întâmpinați la sosire și orice tutori, familii adoptive sau alți îngrijitori cărora aceștia le pot fi repartizați. Aceasta include, de asemenea, și toți voluntarii, interpreții și profesorii care desfășoară activități cu copiii. În cazul în care o persoană a fost condamnată pentru infracțiuni sexuale împotriva unui copil, aceștia trebuie să i se interzică accesul la activități profesionale și de voluntariat cu copiii.

¹⁰ Pentru a încuraja copiii să dezvăluie orice abuz, metodele utilizate de profesioniști pentru consiliere, interviuare și raportare trebuie să fie sensibile la copii, sigure și cunoscute de toți copiii aflați în tranzit. Prin crearea unui mediu sigur și de încredere, copiii vor fi mai dispuși să încalce orice percepții preconcepute, pe care le-ar putea avea cu privire la consecințele dezvăluirii lor și, prin urmare, să raporteze abuzul asupra lor.

5. **Adoptați ghiduri și protocoale pentru identificarea victimelor exploatării sexuale și abuzurilor sexuale și diseminați-le tuturor autorităților responsabile;**
6. **Asigurați-vă că există o obligație pentru toți profesioniștii de a raporta orice exploatare sexuală sau abuzuri împotriva copiilor și instituiți mecanisme corespunzătoare de raportare și referire.**
7. **Instituiți mecanisme adecvate de colectare a datelor.**¹¹

Pentru mai multe informații referitoare la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote a instituit mecanisme de colectare a datelor referitoare la copiii refugiați, inclusiv exemple de practici promițătoare, a se vedea [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 7 privind mecanismele de colectare a datelor](#) și [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 37 privind o abordare coordonată între agențiile responsabile.](#)

OFERIREA DE SPRIJIN COPIILOR VICTIME ALE EXPLOATĂRII SEXUALE ȘI ABUZURILOR SEXUALE ȘI URMĂRIREA FĂPTUITORILOR

Părțile au obligația de a lua toate măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a oferi sprijin copiilor care ar fi putut fi victime ale exploatării sexuale și abuzurilor sexuale prin, *inter alia*:

1. **Instituirea de sprijin adecvat, cum ar fi asistență terapeutică și îngrijire psihologică de urgență**, care să fie oferite copiilor afectați de criza refugiaților, imediat după dezvăluirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale;
2. **Numirea tutorilor legali** pentru a proteja interesul superior și nevoile specifice ale copiilor victime, indiferent de vârsta acestora. Tutorele, care trebuie să fie independent de autoritățile de migrație și azil, trebuie să ofere sprijin atât zilnic, cât și/sau pentru a ajuta în problemele juridice;¹²
3. **Adoptarea de instrumente, standarde și pași procedurali comuni pentru toate agențiile care lucrează pentru protecția copiilor victime**, pentru a asigura că toate persoanele care lucrează în contextul crizei refugiaților urmează același set de linii directoare și nu trec cu vederea anumite întrebări care pot fi relevante pentru protecția copiilor victime a violenței sexuale;
4. **Asigurarea coordonării adecvate a tuturor agențiilor, inclusiv dreptul de a partaja informații.** Agențiile implicate în coordonarea protecției copiilor victime ale abuzului sexual și exploatării sexuale trebuie, de asemenea, să aibă permisiunea de a partaja informații personale, după caz și în conformitate cu legislația națională. Aceasta înseamnă că copiii victime vor beneficia de tipuri similare de sprijin pe toată durata călătoriei lor și nevoile acestora vor fi identificate și soluționate într-un mod consecvent;

¹¹ Aceste date trebuie colectate cât mai curând posibil și trebuie să identifice diferitele categorii de copii afectați de criza refugiaților (copii solicitanți de azil/copii neînsoțiți și numărul total de copii în tranzit afectați de criza refugiaților) și câți dintre acești copii au fost abuzați și/sau exploatați sexual. Trebuie înlăturate obstacolele din calea colectării de date privind copiii victime ale violenței sexuale sau faptul că astfel de date nu pot fi dezagregate, în contextul crizei refugiaților.

¹² Pentru a ajuta la construirea încrederii cu copilul, tutorele nu trebuie să aibă niciun conflict de interese cu copilul și trebuie să fie pregătit să înțeleagă particularitățile contextuale ale experiențelor prin care au trecut copiii. Tutorii, precum și întregul personal (profesionist sau voluntar) care lucrează pentru sprijinirea copiilor victime, trebuie să fie verificați pentru a examina dacă au fost condamnați pentru acte de exploatare sexuală a copiilor și/sau abuzuri sexuale și, astfel, să se garanteze cea mai bună protecție posibilă pentru copil.

5. **Asigurarea unor locuri de cazare sigure pentru a minimiza pericolul de victimizare sau de revictimizare** a abuzului sexual;
6. **Consolidarea cooperării transfrontaliere** pentru a verifica, printre altele, identitatea adulților care însoțesc copiii, realizarea reîntregirii familiei copiilor neînsoțiți, fără întârzieri nejustificate;
7. **Urmărirea penală a tuturor infractorilor și instituirea de mecanisme de cooperare internațională relevante.** Cooperarea internațională este esențială: Dacă, de exemplu, infracțiunea a fost săvârșită înainte de sosirea copilului în țară, autoritățile trebuie să solicite cooperarea juridică a țării în care a avut loc infracțiunea. Dacă infracțiunea a avut loc după sosire, autoritățile sunt responsabile pentru urmărirea penală a infractorului;
8. **Asigurați proceduri adecvate pentru copii:**
 - Dacă un copil afectat de criza refugiaților este implicat în proceduri judiciare, trebuie luate măsuri specifice, cum ar fi implicarea interpreților și furnizarea de informații într-o limbă pe care acesta o înțelege, în fiecare etapă a procedurii.
 - Copilul trebuie să fie informat cu privire la ceea ce i se întâmplă, dacă și unde este transferat și la ce să se aștepte de la procedură¹³ și dreptul său de a participa la aceasta.
 - Evitarea agravării traumei copilului. Intervenițiile din timpul procesului sau fazei preliminare a procedurii trebuie să se desfășoare cât mai curând posibil, să fie limitate ca număr și să se desfășoare în unități proiectate și adaptate pentru acest scop, situate în alt loc decât sediul poliției, spital sau instanță. Posibilitatea ca aceste interviuri să fie înregistrate video trebuie să fie admisibilă ca probă în timpul procedurilor.¹⁴

Pentru mai multe informații cu privire la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote au pus în aplicare măsuri privind urmărirea penală a infractorilor, inclusiv exemple de practici promițătoare, a se vedea [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 12 privind urmărirea penală a infractorilor](#).

Pentru mai multe informații cu privire la modul în care Părțile la Convenția Lanzarote au pus în aplicare măsuri pentru a asigura proceduri în interesul copiilor, a se vedea [Raportul de conformitate cu privire la Recomandarea 31 privind procedurile în interesul copiilor](#).

¹³ Consiliul European: Raportul mesei rotunde, [Informații în interesul copiilor pentru copiii în migrație](#), 29-30 noiembrie 2017, pagina 6

¹⁴ Pentru informații suplimentare referitoare la procedurile prietenoase cu copiii, a se vedea recomandările și constatările raportate în primul raport de implementare al Comitetului Lanzarote privind „[Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Cadrul](#)” 2015